

Psykologiharjoittelu

TAMPEREEN YLIOPISTO

YKY, PSYKOLOGIA

Lokakuu 2015

Päivitetty 21.9.2016

TAUSTAA

Psykologien koulutukseen on perinteisesti kuulunut ammatillinen harjoittelu psykologiaa soveltavassa työpaikassa. Tampereen yliopiston psykologian oppiaineessa harjoittelu kuuluu syventäviin opintoihin. Sen tavoitteena on perehdyttää psykologin ammattikäytäntöön ja psykologin työssä vaadittaviin työtapoihin ja -menetelmiin. Harjoittelijat ovat suorittaneet kaikki psykologian aineopinnot sekä syventävien opintojen edeltävät opintokokonaisuudet loppuun – tutkinnosta voi puuttua mahdollisten muiden tutkinto-ohjelmien opintojen lisäksi yleensä lopputentti ja osalla harjoittelijoista on pro gradu -tutkielma kesken.

Psykologiharjoittelun merkitys on korostunut psykologien laillistamisen myötä (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/94), koska laillistetun psykologin oikeudet myönnetään suoraan psykologian maisterin tutkinnon suorittamisen perusteella. Psykologian maisterin tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteet on määritelty asetuksessa yliopistojen tutkinnoista (794/2004). Suomen Psykologiliitto on määrittellyt yksityiskohtaisemmin psykologin ammatillisten valmiuksien vähimmäisvaatimukset ja korostanut harjoittelun osuutta niiden saavuttamisessa. Harjoitteluun lähtiessään tulee opiskelijalla olla tietyt perusvalmiudet ammatilliseen työhön, joita on opiskeltu ja harjoiteltu yliopiston opetus- ja klinikkaympäristöissä. Käytännön harjoittelutilanteiden tavoitteena on syventää tiedollisia valmiuksia ja kehittää taidollisia valmiuksia liittyen psykologin työtaitoihin, vuorovaikutukseen, ammatilliseen itsearviointiin ja ammattieettiseen tietoisuuteen.

HARJOITTELU OSANA PSYKOLOGIAN OPISKELUA

Harjoittelu sisältyy psykologian opetusohjelmaan pakollisena pääaineen opiskelijoille. Se ajoittuu opiskelun loppuvaiheeseen ja kuuluu psykologian syventäviin opintoihin (PSYS10).

Syventävien opintojen ammatillisten kurssien tavoitteena on perehdyttää opiskelija psykologin ammattikäytäntöön ja psykologin työssä vaadittaviin työtapoihin ja -menetelmiin. PSYS2-opintojaksolla opiskelija saa valmiudet lasten psykologisen arvioinnin prosessiin, menetelmiin ja lausunnotiin sekä psykologityön ammattietiikkaan. PSYS3-opintojaksolla puolestaan perehdytään nuorten ja aikuisten mielenterveyden arviointiin. Aikuisten neuropsykologinen tutkiminen (PSYS4) opintojaksolla opiskelija saa valmiudet aikuisten neuropsykologiseen arviointiprosessiin, käytettäviin tutkimus- ja kuntoutusmenetelmiin, niiden perusteisiin, tulosten tulkintaan ja lausunnotiin. PSYS5-opintojaksolla opiskelija saa perustiedot ja valmiudet erilaisiin psykologisiin interventioihin ja niiden arviointiin. Syventävien opintojen ammatillisiin opintoihin sisältyy myös yksi valinnainen interventiokurssi (PSYS6), joka liittyy johonkin seuraavista psykologian sovellusalueista: lasten ja nuorten neuropsykologinen kuntoutus, aikuisten mielenterveysinterventiot, työ- ja organisaatiopsykologian interventiot, neuropsykologinen kuntoutus sekä kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan pohjautuvat interventiot.

Psykologiharjoittelu on ohjattu harjoittelu psykologian oppiaineen hyväksymässä harjoittelupaikassa. Harjoitteluun sisältyy tutustuminen harjoittelupaikkakohtaiseen kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan tutustuminen muihin harjoittelupaikkoihin. Osallistuminen kahteen harjoitteluseminaariin,

harjoittelukertomuksen kirjoittaminen ja harjoittelun palautekeskustelu sisältyvät myös harjoitteluun. Oppiaineen suositus on osallistua yhteen harjoitteluseminaariin ennen harjoittelun alkua ja yhteen harjoittelun päättyessä.

HARJOITTELUN SUORITUSTAVAT JA SISÄLTÖ

1. Ohjattu työskentely psykologiharjoittelijan tehtävissä psykologian oppiaineen hyväksymässä harjoittelupaikassa.
2. Tutustuminen harjoittelupaikkakohtaiseen kirjallisuuteen ja muuhun materiaaliin esimerkiksi testeihin.
3. Tutustuminen ajankohtaiseen tieteelliseen kirjallisuuteen.
4. Tutustuminen muihin harjoittelupaikkoihin.
5. Tutustuminen muihin työpaikkoihin.
6. Harjoittelukertomuksen laatiminen.
7. Harjoitteluseminaareihin osallistuminen (1 ennen harjoitteluun lähtemistä ja 1 harjoittelun päätyttyä).
8. Osallistuminen pienryhmätyöskentelyyn, jonka harjoittelussa ovat sopivat keskenään.
9. Harjoittelun loppukeskustelu harjoittelunohjaajan kanssa työpaikalla.
10. Harjoittelun loppukeskustelu psykologian oppiaineessa harjoittelusta vastaavan opettajan kanssa.

HARJOITTELUSTA VASTAAVAT HENKILÖT

Yliopistonlehtori Mervi Jehkonen hoitaa harjoitteluun liittyviä järjestelyjä ja antaa merkinnän harjoittelun suorittamisesta.

Sähköposti: mervi.jehkonen(at)uta.fi, puhelin 050 318 6099

Opintosihteeri Pertti Vuorilehmus hoitaa työharjoittelutuen hakemiseen ja harjoittelusopimukseen liittyvät asiat (sopimukset silloin, kun harjoittelija saa harjoittelutukea).

Sähköposti: pertti.vuorilehmus(at)uta.fi, puhelin 050 318 6699

HARJOITTELUN TAVOITTEET

Psykologiharjoittelun yleiset tavoitteet ja sisältö

Harjoittelun tavoitteena on kehittää psykologin työtehtävissä tarvittavia ammattitaitoja. Harjoittelussa opiskelija perehtyy yksilön ja yhteisön arviointiin, ohjaus-, neuvonta-, hoito- ja kuntoutusmenetelmiin, psykologisten palvelujen järjestelmien toimintaan sekä psykologin työn eettisiin lähtökohtiin ja velvoitteisiin.

Jokaisen harjoittelun kohdalla tulisi toteutua suurin osa seuraavista asioista (Suomen Psykologiliiton suositus):

- Opiskelija toteuttaa useita aitoja asiakastilanteita
- Opiskelija osallistuu moniammatillisiin kokouksiin (esim. hoitotiimit, neuvottelut, rekrytointin työtilauspalaverit yms.)
- Opiskelija hoitaa itsenäisesti (ohjattuna) interventioprosessin
- Opiskelija laatii useita lausuntoja tai vastaavia yhteenvetoja
- Opiskelija pitää ainakin yhden koulutustilaisuuden tai esitelmän työpaikan henkilöstölle tai muulle vastaavalle ryhmälle, toisin sanoen harjoittelee psykologien erityisosaamisen viestittämistä muille ammattiryhmille.

Harjoittelupaikkaan kohdistetut odotukset

Yllämainitun koulutustehtävän onnistuminen edellyttää, että:

1. opiskelijan toiminta työpaikalla on yksilöllisesti ohjattua itseopiskelua
2. ohjaajana toimii työpaikan kokenut psykologi
3. psykologiharjoittelijan työtehtävät osoittaa harjoittelua ohjaava psykologi
4. harjoittelija tekee vain sellaisia töitä, joita työpaikan psykologitkin tekevät
5. opiskelija oppii harjoitteluaikaanaan työpaikkansa psykologin toimenkuvaan kuuluvat tehtävät mahdollisimman laaja-alaisesti
6. harjoittelija voi työaikanaan osallistua ainakin kerran harjoittelun aikana oppiaineen järjestämään harjoittelunohjauseminaariin
7. opiskelija voi harjoittelun aikana osallistua pienryhmätyöskentelyyn myös osittain työaikana
8. opiskelija voi harjoitteluaikaanaan tutustua myös muiden psykologien työkenttään

Harjoittelupaikan saama työpanos

Harjoittelupaikkana toimiva työpaikka saa vastineeksi harjoittelijan työpanoksen, joka paranee laadultaan harjoittelun kuluessa ja lähenee loppua kohti vastavalmistuneen psykologin työpanosta. Oppiaine on lähivuosina saanut monilta työpaikoilta erittäin myönteistä palautetta harjoittelijoidemme työpanoksesta. Useat harjoittelijamme ovat hoitaneet psykologin sijaisuuksia harjoittelunsa jatkoksi.

Ohjeita harjoittelunohjaajalle

Harjoittelu on työssä oppimista ja siksi työnohjauksella on suuri merkitys. Harjoittelun onnistumiseksi tulisi työnohjaukseen varata riittävästi aikaa. Paras tapa varmistaa riittävä työnohjaus on sopia harjoittelijan kanssa harjoittelun alussa säännöllinen aika, jolloin työnohjaus toteutuu. Harjoittelijan huolellinen perehdytys työhön ja työpaikkaan sisältyy myös harjoittelunohjaajan työhön. Harjoittelun loppuvaiheessa harjoittelijan ja harjoittelunohjaajan olisi hyvä käydä harjoittelun loppukeskustelu, jossa käydään läpi harjoittelun keskeiset sisällöt ja arvioidaan harjoittelun sujumista. Harjoittelijan tulisi saada koko harjoittelun ajan palautetta työnsä sujumisesta.

VALMISTAUTUMINEN HARJOITTELUUN

Harjoittelupaikan hakeminen

Harjoittelupaikan hankkimisesta vastaa ensisijaisesti opiskelija itse. Tällainen menettely kehittää opiskelijoiden työnhakutaitoja, jotka ovat ensisijaisen tärkeitä heidän myöhemmän työllistymisensä kannalta. Tämä mahdollistaa sen, että harjoittelupaikat voivat valita juuri heille mahdollisimman hyvän ja sopivan harjoittelijan ja samoin myös harjoittelijat voivat hakeutua juuri haluamiinsa ja heille sopiviin paikkoihin. Näin kohtaavat suoraan harjoittelijan ja harjoittelupaikan intressit, josta on hyötyä molemmille.

Psykologian oppiaine ilmoittaa ne harjoittelupaikat, jotka ovat ilmaisseet kiinnostuneisuutensa harjoittelijan ottamiseen. Näitä ja muita paikkoja opiskelija hakee itse ottamalla yhteyttä ko. harjoittelupaikkaan ja sopii (mahdollisessa) haastattelussaan seuraavaa: 1) harjoittelunohjaaja, 2) harjoittelun ajankohta, 3) palkkaus ja 4) työsopimuksen laatimisajankohta.

Jos opiskelija haluaa harjoitella paikassa, jossa aiemmin ei ole ollut harjoittelijoita tai jos on epäselvää täyttääkö harjoittelu sille asetetut tavoitteet ja odotukset, on asiasta neuvoteltava harjoittelusta vastaavan opettajan kanssa. Yleensä vaaditaan, että harjoittelunohjaaja on kokenut laillistettu psykologi ja kyseessä on psykologina tehtävä työ.

Kun olet hankkinut itsellesi harjoittelupaikan, toimita lomake "Harjoittelupaikkani" (liite 1) harjoittelusta vastaavalle opintosihteerille Pertti Vuorilehmukselle. Lomakkeella ilmoitat nimesi, harjoittelupaikkasi, harjoittelunohjaajan nimen ja harjoittelun ajankohdan jne. Harjoittelupaikkani -lomakkeeseen tulee kirjata

harjoittelun aloitus- ja lopetuspäivämäärät erittäin tarkasti, sillä harjoittelusopimus tehdään kyseisen lomakkeen pohjalta. (OHJE: Harjoittelun pituus on viisi kuukautta; jos harjoittelu alkaa 16.1, se päättyy 15.6. Jos harjoittelija saa psykologian oppiaineesta harjoittelutukea, tulee lomakkeeseen kirjata aikajakso, jolloin tuki käytetään. Esimerkiksi, jos harjoittelija saa tukea kolmelle kuukaudelle, hän käyttää tuen harjoittelun alkuosassa ja työnantaja maksaa loput. Lomakkeeseen kirjoitetaan esimerkiksi: harjoittelutuki maksetaan ajalta 16.1.–15.4. ja työnantajan rahoittama aika -kohtaan kirjataan: 16.4.–15.6.)

Opiskelijan valmistautuminen harjoitteluun

Ennen harjoittelun alkua on syytä tutustua harjoittelupaikan suositteluun kirjallisuuteen, joka tulee kysyä harjoittelupaikan psykologilta ennen harjoittelua. Samoin on ennen harjoittelua ja harjoittelun aikana syytä tutustua ammatillisten opintojen yhteydessä suositeltuun kirjallisuuteen. Harjoittelusta saatavan hyödyn lisäämiseksi on tärkeää kerrata syventävien opintojen luennoilla ja harjoituksissa esiin tulleet harjoittelupaikan kannalta olennaiset asiat kuten käytettävät tutkimusmenetelmät. Psykologian opetusklinikan testiarkistossa on mahdollista käydä lukemassa testikäsikirjoja ja harjoittelemassa testien tekemistä. Myös harjoittelupaikan toivomukset tulevaa harjoittelua ja siihen valmistautumista koskien on syytä ottaa huomioon.

PSYKOLOGIAN OPPIAINEEN SUORITTAMA HARJOITTELUN SEURANTA

Harjoittelunohjausseminaari

Psykologian oppiaine järjestää harjoittelunohjausseminaarin syys- ja kevätlukukaudella, johon kutsutaan mukaan harjoittelemassa olevat ja seuraavalla lukukaudella harjoittelemaan lähtevät opiskelijat. Seminaarin ohjelma koostuu alustuksista, harjoittelupaikkojen ja -tehtävien esittelystä ja harjoitteluun liittyvien kysymysten käsittelystä. Ennen seminaaria pyydetään harjoittelijoilta PowerPoint-muotoinen esittely harjoittelupaikastaan ja työstään seminaarissa käsiteltäväksi. Harjoittelija esittelee harjoittelupaikkaansa ja työtehtäviään muille seminaariin osallistujille.

Harjoittelupäiväkirja

Harjoittelija pitää päiväkirjaa asiakkaistaan, työtehtävistään, työn itsellisyydestä, työn ohjauksesta, työmenetelmistä, tutustumiskohteistaan, saamastaan koulutuksesta, lukemastaan kirjallisuudesta ja lehdistä ym. Näiden merkintöjen pohjalta hän kokoaa harjoittelun lopussa harjoittelukertomuksen työn sisältöä kuvaavan osion. Päiväkirjaan harjoittelija tekee arvioita myös omasta toiminnastaan ja ajatuksistaan esim. 1-2 viikon välein. Näitä voidaan hyödyntää harjoittelukertomuksessa ja harjoittelunohjausseminaarissa. Päiväkirjaa ei tarvitse toimittaa psykologian oppiaineeseen.

Pienryhmätyöskentely

Harjoittelijat jakautuvat pienryhmiin (opiskelijat hoitavat asian täysin itsenäisesti), jotka kokoontuvat harjoittelun aikana. Pienryhmissä kukin esittelee vuorollaan valitseman tapauksen/tapauksia tai tilanteen/tilanteita, johon/joihin haluaa pienryhmäläisten ottavan kantaa. Ryhmän tarkoitus on toimia opiskelu-, konsultaatio- ja/tai työnohjausryhmänä. Ryhmässä esille otetuista asioista voidaan tehdä yhteenveto, joka liitetään harjoittelukertomukseen. Mikäli harjoittelupaikka on kaukana, eikä opiskelija pysty osallistumaan pienryhmätyöskentelyyn, voidaan hyödyntää sähköpostia tai puhelinta. On tärkeää, että jokaisella harjoittelijalla on pienryhmä tai muu vastaava mahdollisuus harjoitteluasioiden käsittelyyn. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että pienryhmät muodostetaan hyvissä ajoin ennen harjoittelun alkua ja tapaamisista sovitaan riittävän ajoissa, jotta niille pystytään varaamaan aikaa kalenteriin. Yhteydenottoa varten harjoittelijoiden nimet ja harjoittelupaikat löytyvät oppiaineen ilmoitustaululta.

Harjoittelukertomus

Harjoittelun loppuvaiheessa harjoittelija laatii harjoittelukertomuksen oppiaineeseen ja harjoittelupaikkaan jätettäväksi. Harjoittelukertomuksesta tulee ilmetä harjoittelun luonne, harjoittelijan suorittamat tehtävät sekä harjoitteluajan jakautuminen erilaisten tehtävien ja toimintojen kesken sekä harjoittelun arviointi ja omat kokemukset. Siinä on hyvä mainita myös pienryhmätyöskentelystä ja ryhmässä käsitellyistä ongelmista. Harjoittelukertomus on tiivis, noin 10 sivun mittainen raportti harjoittelusta. Kertomuksessa voi olla esim. seuraavia otsikoita: 1) harjoittelupaikka, 2) työtehtävät, 3) omia kokemuksia, 4) pienryhmätyöskentely ja 5) yhteenveto ja pohdinta.

Harjoittelija kirjoittaa harjoittelukertomuksensa valmiiksi jo harjoittelun loppuun mennessä, jolloin harjoittelun sujumista voidaan yhteisesti pohtia harjoittelukertomuksen pohjalta harjoittelijan ja ohjaajan palautekeskustelussa harjoittelun päättyessä.

Työtodistus

Harjoittelija pyytää harjoittelupaikasta työtodistuksen (esim. liite 2) ja toimittaa sen psykologian oppiaineeseen yhdessä harjoittelukertomuksen kanssa.

Harjoittelun loppukeskustelu

Harjoittelukertomus ja kopio työtodistuksesta tuodaan henkilökohtaisesti harjoittelusta vastaavalle opettajalle loppukeskusteluun viimeistään 2 kk:n kuluttua harjoittelun päättymisestä.

Harjoittelun jälkeen harjoittelija käy harjoittelun loppukeskustelun psykologian oppiaineen harjoittelusta vastaavan opettajan kanssa. Keskustelussa käydään läpi harjoitteluun liittyvät työtehtävät ja henkilökohtaiset kokemukset harjoittelusta. Keskusteluun varataan aikaa noin tunti. Loppukeskustelussa tulee olla mukana harjoittelukertomus ja kopio työtodistuksesta. Keskustelun ajankohta on sovittava etukäteen sähköpostilla.

Liite 1

HARJOITTELUPAIKKANI

Harjoittelijan tiedot

Nimi _____ Syntymäaika _____

Opiskelijanumero _____

Osoite _____

Puh.nro _____ Sposti _____

HARJOITTELUPAIKAN TIEDOT

Työnantaja _____

Harjoittelupaikka _____

Yhteyshenkilö _____

Osoite _____

Puh.nro _____ Sposti _____

Harjoittelunohjaajan yhteystiedot

Nimi _____

Osoite _____

Puh.nro _____ Sposti _____

HARJOITTELUN AJANKOHTA

Alkaa _____ Loppuu _____

Harjoittelutuki maksetaan ajalta _____

Työnantajan omarahoittama aika _____

HARJOITTELUN SISÄLTÖ

Työtehtävät

Liite 2

Harjoittelijalle annettavan työtodistuksen sanamuoto

HARJOITTELUTODISTUS

Opiskelija NN on suorittanut psykologian syventäviin opintoihin kuuluvan psykologiharjoittelun ohjauksessani (harjoittelupaikan nimi) ajalla _____

Päiväys

Harjoittelunohjaajan nimi ja arvo ja yhteystiedot

Halutessa voidaan liittää lyhyt kuvaus työtehtävien sisällöstä ja pyydettäessä arvio työtaidoista. Harjoittelijalla on työlainsäädännön mukaan oikeus edellä mainitun kaltaisen todistuksen saamiseen. Opiskelijan on hyvä pyytää todistus heti harjoittelukauden päättyessä.